

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. Quisnam restituere teneatur ex re accepta?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

rentiam; ergo impediens sententiam solum impedit, ne acquiratur jus, non vero violat jus acquisitum; ergo non tenetur ad restitutionem; Idemque dicendum probabiliter de pœna conventionali; nam nisi aliud exprimatur, intentio contrahentium videtur esse, quod non debeat solvi, nisi post sententiam judicis, ut docet Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 37. contra Regium apud eundem Dian.

Dices; Qui mendaciis impedit aliquem a consecutione alicujus boni, etiamsi non debiti ex justitia, tenetur ad restitutionem; ergo quamvis ante sententiam judicis non detur jus ad pœnam, seu ad centum, verbi gratia, quæ in pœnam delicti debet reus solvere, tamen qui mendaciis impedit, ne feratur sententia, & acquiratur a fisco jus ad talem pœnam, tenetur pariter ad restitutionem.

Respondeo cum Less. lib. 2. cap. 12. dub. 18. nego consequentiam. Ratio est, quia quilibet habet jus ad tuenda propria bona, non secus ac ad tuendam vitam. Quare sicuti qui mendaciis obtinet, ne spoliatur vita, peccat quidem mentiando, sed non peccat contra justitiam, ita qui mendaciis obtinet, ne propriis bonis spoliatur, ad quæ alter non habet adhuc jus (sicut fisco non habet jus ad bona delinquentis ante sententiam Judicis) non peccat contra justitiam, & consequenter non tenetur ad restitutionem: Quod vero impediens mendaciis ac fraudibus, ne quis bonum non debitum ex justitia assequatur, peccet contra justitiam, & ad restitutionem teneatur, supra ostendimus. Quamvis enim ad isthæc bona nemo habeat jus strictum; quilibet tamen jus strictum habet, ne malis artibus eorum assecutio sibi impediatur.

Notandum tamen, in dictis casibus non esse restituendum totum, sed par-

tem ejus boni, cujus consecutio impedita est, ut docent uterque Navar. & alii contra Sot., & Mercad. Ratio est, quia non tantum valet res, quæ possidetur, quantum res, quæ speratur, seu spes rei possidendæ: ergo qui per fraudem, verbi gratia, impedit, ne pauper consequatur eleemosynam centum aureorum, non debet restituere centum aureos, sed solum quanti æstimatur ista spes habendi centum aureos; aliquando enim pluris, aliquando minoris æstimatur, prout spes est proximior, vel remotior.

ARTICULUS II.

Quisnam restituere teneatur ex re accepta?

- I. Ex re accepta consurgit onus restitutionis, siue ea extet post furtum, seu post contractum iniquum, siue res aliena exiet absque in culpa pœnes te.
- II. Res inventa num sine danda pauperibus?
- III. Thesauri inventi jure natura sunt primi occupantis; leges tamen civiles diversimode de iis disponunt. Num leges ista obligent in conscientia?
- IV. Quare acquisita per delictum, domino non comparente, retineri non possunt?
- V. Res bona fide empti a fure probabiliter ab emptore restitui potest furi, si aliter pretium recuperare non possit restituendo illam domino. At non potest alteri vendi ad pretium recuperandum.
- VI. Num peccet solum contra charitatem, an etiam contra justitiam, qui reddit gladium domino furioso, quo ille abusurus est adversus vitam innocentis?
- VII. Res aliena empti bona fide, si functionem recipiat, domino com-

parente, non est illi restituenda; nisi forte cum modica propria re sit immixta.

I. **Q**uæritur primo, In quibusnam casibus universim oriatur onus restitutionis ex Re accepta?

Respondeo, oriri tam ex re inique accepta, verbi gratia per furtum, per contractum iniquum, &c., quando res adhuc extat; quam ex re aliena bene accepta, seu quæ absque ulla tua culpa ad te pervenit, invito domino; Verbi gratia si res aliqua invenitur, aut si bona fide res furtiva ematur, aut accipiatur a fure; aut si bona fide possideatur res aliena ante terminum præscriptionis, vel usucapionis; de quo fuisse agendum quæst. 6., ubi de Præscriptione.

II. Quæritur secundo, Num res inventæ retineri possint, quousque dominus compareat, an dandæ sint pauperibus?

Respondeo, Salon., Bonac., & alios communiter apud Dian. part. 2. tract. 17. resol. 5. putare, quod si post debitam diligentiam dominus non compareat, dandæ sint pauperibus ex consuetudine jam recepta, fundata in dominorum voluntate rationabiliter præsumpta, ut scilicet res amissæ profint suis animabus, quando aliter sibi prodesse non possunt; vel saltem profint pauperibus, aut Reipublicæ. Sot. vero, Navar., & alii apud eundem Dian. probabiliter putant retineri posse ab inventore; quia in jure perinde est dominum ignorari, ac rem nullius esse.

III. Hinc thesauri inventi jure naturæ sunt primi occupantis, quamvis per consuetudinem, aut per leges possit aliud ordinari. Leges autem civiles circa thesauros inventos ita de facto disponunt. Primo, ut si thesaurus invenitur in loco proprio, sit inventoris. Secundo, si in loco alieno ex in-

dustria inveniat sine consensu domini, sit domini loci. Tertio, si in loco alieno casu, sit dimidium inventoris, dimidium domini loci. Quarto, si in loco publico, dividatur inter fiscum, seu Civitatem, & Inventorem. Quinto, si in Ecclesia, vel loco sacro, dividatur inter Prælatum, & inventorem. Sexto, si per artes magicas, applicetur fisco. Has vero leges non obligare in conscientia putant Caramuel, & Sylvest.; Unde qui scit in agro alieno esse thesaurum, potest agrum illum emere secundum communem æstimationem, & thesaurum sibi appropriare; ita tamen ut siprehendatur, luere debeat poenas impositas adversus transgressores istarum legum.

IV. Opponit Molin. contra Sot., si res inventa posset retineri, & non dari pauperibus, quando dominus reperiri non potest, (eo quod videatur dominus velle rem suam servari apud inventorem, ut si forte compareat, possit sibi restitui,) sequeretur, quod etiam possent retineri acquisita ex delicto, verbi gratia ex furto, aut usura, quando dominus ignoratur. Sequela est falsa; ergo & id unde sequitur.

Respondeo cum Tambur. lib. 8. tract. 4. cap. 1. negando sequelam. Disparitas est, quia non est præsumendum, quod dominus velit, ut fur, qui fuit sibi injurius, fruatur suis bonis per injustitiam arreptis: Econtra si bona fide illa habuerit. Quare certum est, quod qui mala fide rem alienam possidet, non comparente domino post debitam inquisitionem, debet illam restituere pauperibus, vel operi pio applicare, ex cap. Cum in, De usu-
ris.

V. Quæritur tertio, Si res aliena, verbi gratia equus, ematur bona fide a fure, cuinam sit restituendus, furi ne ad recuperandum pretium, an vero ipsi domino; præsertim si certum sit,

fit, quod fur non sit illum restitutus domino?

Respondeo, Molin., & Azor. docere, quod restituenda sit domino, quia res clamat ad dominum, quamvis possit emptor suum pretium repetere a fure, non tamen a domino: Quod si recuperare non potest, imputet suo infortunio. Vsq; tamen, Rebell., Lug. apud Tambur. loc. cit. probabiliter putant posse restitui furi, quando emptor non posset aliter recuperare pretium restituendo rem illam domino. Ratio est, quia qui tenetur restituere rem bona fide acceptam, non videtur cogendus restituere illam cum suo damno, ut diximus quaest. 1. art. 3. Quare satis est, si reponat equum in eo statu, in quo erat, reddendo illum furi, a quo pretium recuperet. Si tamen Titius a fure habuit equum gratis, seu per donationem, non potest illum restituere furi, sed domino, quia nullum damnum patitur, si restituat domino, ad quem res clamat. Eodem modo si Titius furatus sit equum ab alio fure, restituere debet illum domino, non proprio furi.

Opponitur primo; Si dominus equi compareret coram iudice, certe Iudex decerneret equum reddi domino, non furi, quamvis emptor non possit suum pretium recuperare; ergo in conscientia domino reddendus est.

Respondeo, concessio antecedente, nego consequentiam. Ratio est, quia iudex, ne detur ansa fraudibus, supponit equum mala fide emptum esse, & ideo adjudicat illum domino: Quare si in conscientia bona fide emptus sit, non tenetur emptor reddere domino, si non possit aliter pretium suum a fure recuperare.

Opponitur secundo. Si emptor posset reddere equum furi ad servandum se indemnem, posset pariter vendere alteri, si non posset aliter pretium suum recuperare. Consequens non admitti-

tur; ergo nec antecedens.

Respondeo, nego sequelam. Disparitas est, tum quia talis venditio esset injusta, tum etiam quia reponeretur equus in novo periculo, in quo non erat, quando emptus fuit.

VI. Opponitur tertio. Non potest reddi gladius domino furioso, qui illo abufurus est ad alium occidendum; quia debitor gladii restituendo illum cooperaretur peccato furiosi; ergo neque potest equus reddi furi, qui illum non est restitutus, quia pariter haberetur cooperatio cum peccato illius.

Respondeo, nego consequentiam. Disparitas est, quia si non reddatur gladius furioso, debitor nullum patitur damnum: Contra vero si equus non reddatur furi, emptor patitur damnum, eo quod non possit aliter, ut supponimus, suum pretium recuperare; Nemo autem tenetur procurare bonum temporale alterius cum aequali suo damno. Præterquamquod quando cooperatio cum peccato alterius est remota, sufficienter excusatur cooperans, ne damnum temporale patiatur; Cooperatio autem cum peccato furis nolentis restituere videtur remota; Cooperatio vero cum peccato domini furiosi esset proxima. Unde Less. lib. 2. cap. 16. dub. 4. putat, quod reddens gladium domino furioso non solum peccet contra charitatem juxta sententiam Molin., sed etiam contra iustitiam, quia est veluti complex delicti furiosi, & non se habet mere negative, sicut se haberet, si solum non defenderet innocentem, in quo casu solum peccaret contra charitatem.

VII. Quæritur tertio, Si res aliena mixtibilis, verbi gratia frumentum, &c., bona fide ematur a fure, & deinde misceatur cum proprio frumento, debetne illud restitui, quando dominus innotescit?

Re-

Respondeo negative cum communi apud Tambur. lib. 8. tract. 3. cap. 3. Ratio est, quia de rebus, quæ functionem recipiunt, seu quæ per immixtionem cum propriis non possunt amplius discerni, ut est pecunia, frumentum, gallina, acquiritur statim dominium per hoc solum, quod immisceantur cum propriis, cum onere tamen id restituendi, in quo quis factus est ditior. Cum autem in calu nostro, qui emit bona fide a fure, & illud immiscuit cum proprio, non sit factus ditior, sequitur, quod non teneatur illud restituere, quando dominus apparet; Non enim restituere debet ratione injustæ acceptionis, quia emit bona fide; Neque ratione rei acceptæ, quia talis res accepta functionem recipiens per immixtionem evasit propria, cum onere solum restituendi id, in quo factus est ditior; Qui autem illam emit, non est factus ditior; ergo non debet quicquam restituere.

Quod si res aliena possit discerni, aut cum adeo modica re propria sit immixta, ut moraliter non dicatur immixta, eo quod parum pro nihilo reputetur, (ut si centum modios frumenti cum parva tua mensura immisceas,) quia in tali casu extat in individuo res aliena, quæ semper clamat ad dominum, procul dubio restituenda est domino, aut ad summum furi, juxta dicta quæsito superiori, si aliter pretium tuum recuperare non possis.

ARTICULUS III.

Quid restituere teneatur Possessor mala fidei?

- I. Quinam dicatur Possessor mala, aut bona, aut dubie fidei?
- II. Possessor dubie fidei comparatur possessori mala fidei, si dubium pra-

cesserit possessionem rei alienæ; at si subsequatur, comparatur possessori bona fidei.

- III. Mala fidei possessor restituere debet, præter rem, etiam damnum secutum domino, ac lucrum, quod cessavit, necnon fructus rei naturales, & mixtos; non tamen quod dominus lucraturus esset ex turpi usu suo rei.
- IV. Quinam dicantur fructus rei naturales, quinam industriales, quinam mixti?
- V. Si res furtiva cum rebus propriis miscetur, nec illa sit discernibilis, quid est restituendum domino?
- VI. Quid restitui debet, si res aliena in manu furis deterioretur? Quid si dominus illam deinde pluris venditurus esset, quam tunc valeret?
- VII. Potest aliquando fur ex furto lucrum reportare.
- VIII. Qui in navi projicit poculum aureum alienum, quod simul cum navi mox erat submergendum, probabiliter non tenetur quicquam restituere: Secus vero si rapiat rem mox ab alio fure rapiendam.
- IX. Quinam fructus rei furtivæ debent a fure domino restitui? Et quid de melioramentis, sive necessariis, sive utilibus, sive voluptuariis?
- X. Restitui debet a fure præter rem furtivam, tam interesse ordinarium, quam extraordinarium; & quidem etiamsi a Creditore de illo non moneatur.
- XI. Qui restituere debet, & non ex delicto, sed ex mutuo, emptione, &c., & culpabiliter differt solutionem, probabiliter ad interesse extraordinarium non obligatur, si monitio non precedat.
- XII. Fur, qui per aliquod tempus inculpabiliter non restituit, num teneatur ad interesse illius temporis?